

ALEX SPEED KJELDEN

Gudjimmaswinst æjle gott gammalt borriijnholmst?

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet

Sproget i Gudhjem udviser i ældre tid en række særtræk i forhold til traditionelt bornholmsk. Som et af de vigtigste kan nævnes en udpræget tendens til at foretrække mere regelrette (systematiske) bestemthedsformer af substantiver. Mens man i traditionelt bornholmsk ellers savner bestemthedsendelse ved hankønsord med udlyd på *-jn(n)* (*hujnn* betyder både ‘hund’ og ‘hunden’), hunkønsord med udlyd på *-n(n)* (*ânn* betyder både ‘and’ og ‘anden’) og neutrumsord med udlyd på *-d (-ð)* (*fâd* betyder både ‘fad’ og ‘fadet’), gennemførtes en sådan i Gudhjem, hvor man fx sagde *hujnnijn*, *ânen* og *fâded* (på tilsvarende vis sagde man *konnann* ‘konen’ i stedet for den særlige form *konn*, som bruges/brugtes på resten af øen). Tilsvarende tendenser kan registreres ved flere andre ordklasser. I dag synes de særlige Gudhjem-former som *hujnnijn* imidlertid helt udryddede.

Principielt kan særformerne enten betragtes som morfologiske simplificeringer (analogidannelser) eller som reminiscenser af et ældre sprogtrin, men i foredraget vil jeg under hensyntagen til en række andre (sproglige) forhold argumentere for, at de snarest er opstået i et samfund med markant indvandring. Forholdet går imidlertid forud for den betydelige svenskpåvirkning (af andre dele af Nordlandet) i anden halvdel af 1800-tallet, og jeg vil derfor argumentere for, at de særlige morfologiske karakteristika er analogiformer, som skal ses i lyset af koncentreret svensk (fastlands-østdansk) indvandring i Gudhjem i anden halvdel af 1600 tallet efter at pesten i 1653 havde lagt byen stort set helt øde.